

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Vageweenbos (Izegem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021A225
Januari 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert NV, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert NV.

Ruben Willaert NV aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken	14
1.4	Assessmentrapport	17
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	17
1.4.1.1	Landschappelijke situering	18
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	22
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	23
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	24
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	25
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	25
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	31
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	35
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie	40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Plangebied gezien vanaf de Egaalstraat (©Google Streetview).....	14
Figuur 5: Plangebied gezien vanaf de Vageweenstraat (©Google Streetview).....	14
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 7: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	16
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).....	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 16: CAI-polygonen en recent archeologisch onderzoek binnen een straal van 2 km weergegeven op het DHMV (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).	34
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).....	35

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	37
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).....	37

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....17

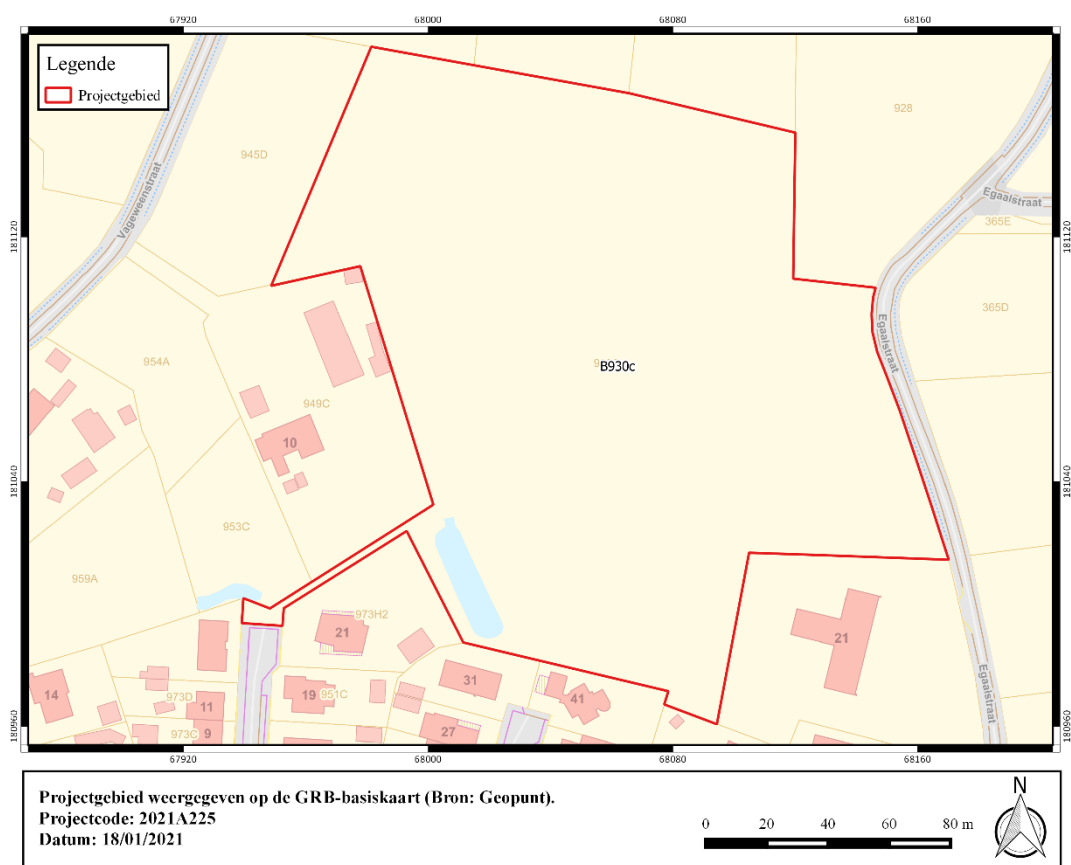
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

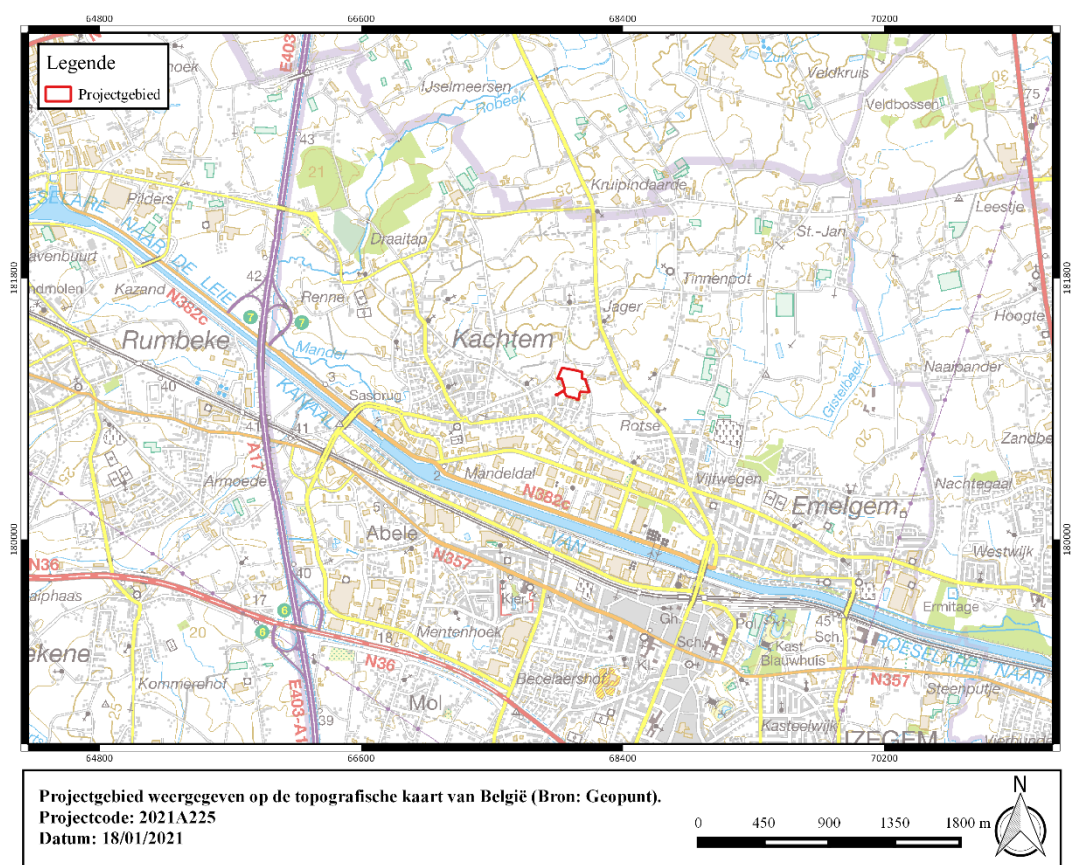
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Izegem
	Deelgemeente	Kachtem
	Postcode	8870
	Adres	Egaalstraat – Pieter Boncquetstraat 8870 Kachtem
	Toponiem	Vageweenbos
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 67869 Y _{min} = 180953 X _{max} = 68204 Y _{max} = 181186
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Kachtem, Afdeling 5, Sectie B, nr. 930c Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als zone voor groen, sport en recreatie.¹ Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 2,86 ha; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning. In functie van de timing van het dossier wenst de opdrachtgever eerst de vergunningsaanvraag in te dienen.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

¹ GRUP Groen en Recreatie Kachtem, art. 1.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Vageweenbos Kachtem werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed² geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

² <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen.

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.³

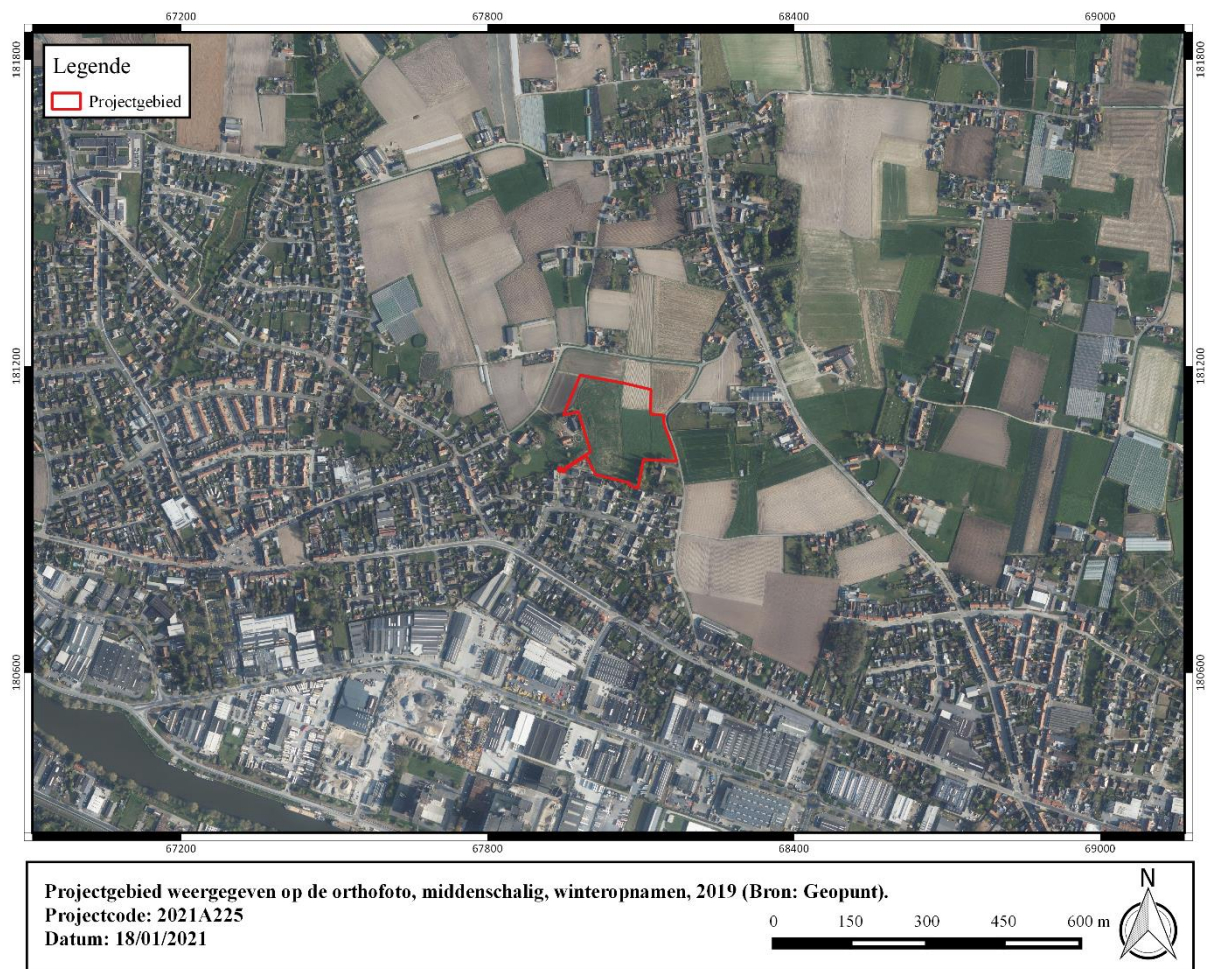
³ <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Kachtem, deelgemeente van Izegem, in de provincie West-Vlaanderen. Kachtem is een dorp gelegen aan het in 1872 in gebruik genomen kanaal Roeselare-Leie. Het dorp heeft een vrij vlak landschap dat wordt doorsneden door de Roobeek, de Demuynkswalbeek en de Mandelbeek. Die laatste vormt de grens met Izegem.

Het plangebied zelf is een open agrarisch terrein dat ten zuiden aansluit bij de Pieter Bonquetstraat en ten oosten bij de Egaalstraat. Ten westen en ten noorden situeren zich respectievelijk de Vageweenstraat en de Buitenstraat. De dorpskern van Kachtem (Markt) situeert zich ca. 800 meter ten zuidwesten.

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

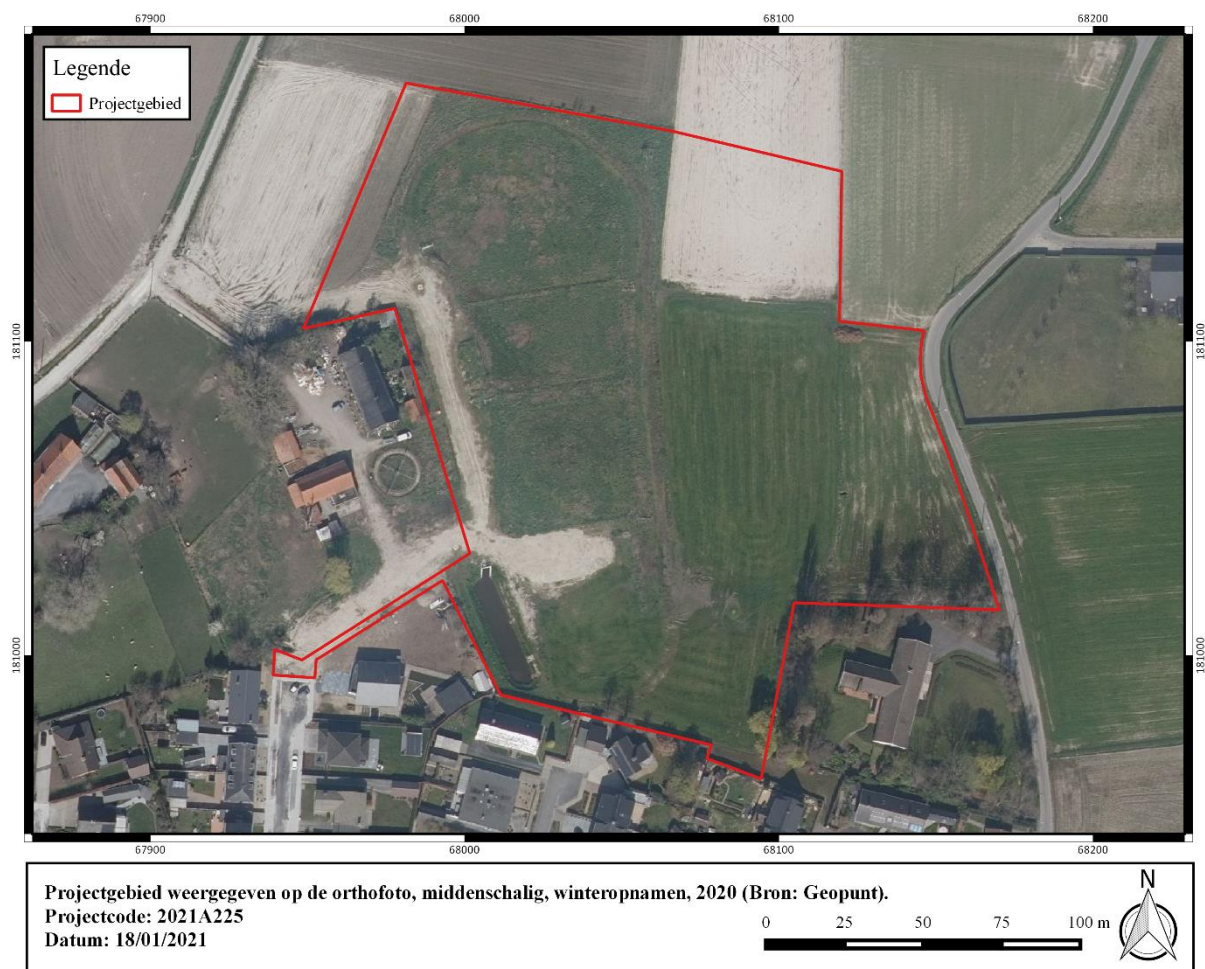
De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 2,86 hectare. Het terrein is deels in gebruik als weiland, deels als akkerland. In de westelijke helft van het plangebied zijn duidelijk de contouren van een voormalige paardenpiste waar te nemen. Op heden ligt het plangebied braak. In het zuidwestelijk deel van het plangebied is recent een bufferbekken gerealiseerd. Dit bufferbekken met omliggend talud is aangeleverd over een oppervlakte van ca. 800 m².

Figuur 4: Plangebied gezien vanaf de Egaalstraat (©Google Streetview).

Figuur 5: Plangebied gezien vanaf de Vageweenstraat (©Google Streetview).

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

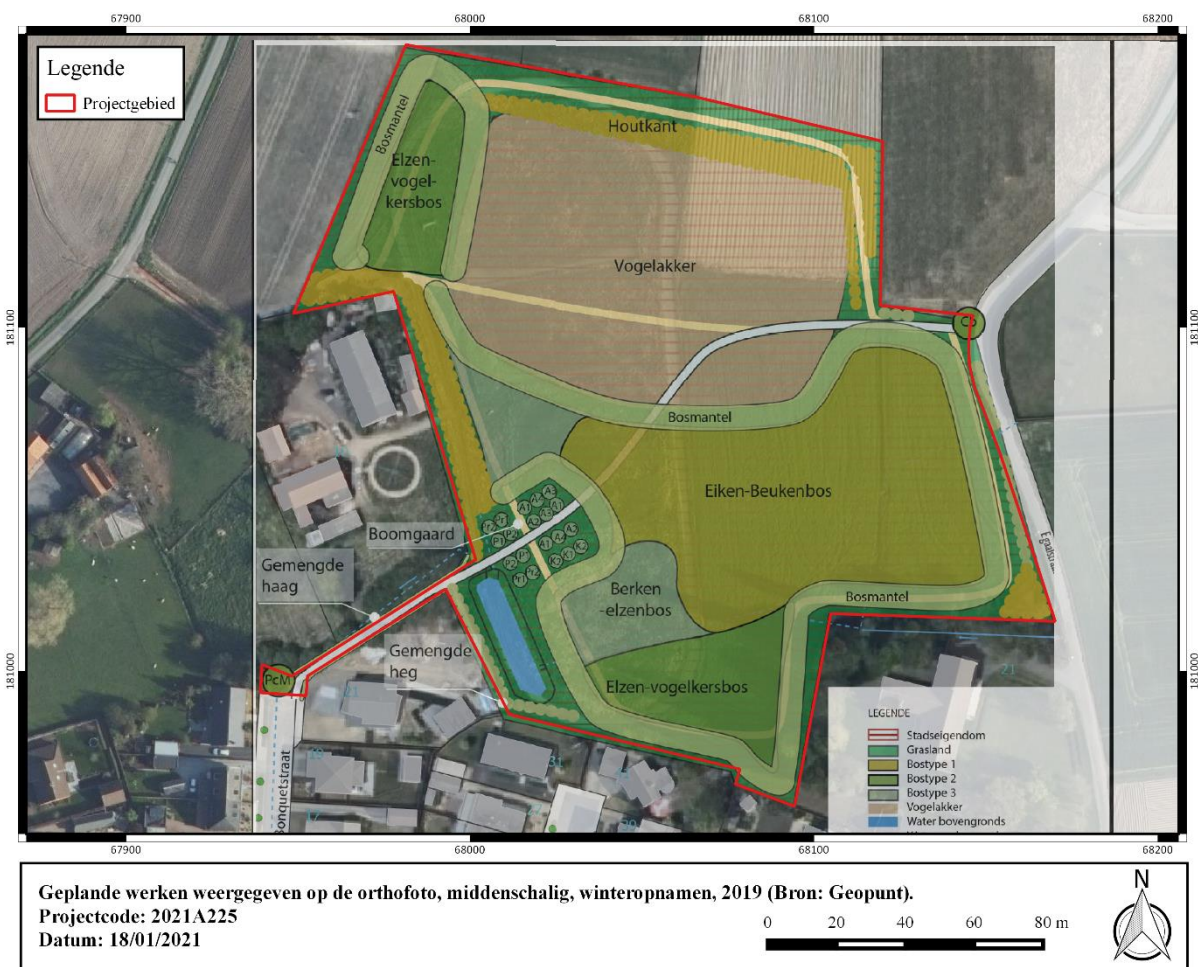
De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuw bos tussen de Egaalstraat, Pieter Boncquetstraat, Vageweenstraat en Buitenstraat te Kachtem.

Voorafgaand aan de realisatie van het nieuwe bosgebied zullen er reliëfwijzigingen plaatsvinden teneinde de afwatering van het terrein te optimaliseren. Zo mogen de zones Elzenvogelbos iets natter liggen. De afgraving varieert op verschillende plaatsen maar zal maximaal ca. 30 cm-mv bedragen. Voorafgaand zal er geen algemene afgraving van de teelaarde plaatsvinden.

De nieuwe bomen die worden voorzien zullen bij het aanplanten nog een zeer geringe hoogte hebben. De putten die hiervoor worden uitgegraven zullen niet dieper zijn dan 40 cm-mv. Op enkele plaatsen wordt wél een hoogstammige boom gerealiseerd voor esthetische redenen. Ook voor de paadjes en de bosmantel zal de bodemingreep max. 40 cm-mv bedragen.

Ter hoogte van een geplande vogelakker worden géén nieuwe bomen voorzien. Deze zone zal mogelijk in de toekomst nog een nieuwe functie krijgen (bijvoorbeeld een voetbalplein) maar binnen deze aanvraag zullen daar dus enkel reliëfwijzigingen plaatsvinden.

Het bovengronds bufferbekken dat is weergegeven in het zuidwestelijk terreindeel is op heden al gerealiseerd. De geplande werken hebben betrekking op een gecombineerde oppervlakte van ca. 2,78 ha.

Figuur 7: Geplande werken weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandleemstreek
Tertiair	Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 1
Bodemtypes	Sdc, Pdp
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	19.0 – 22.4 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Mandel

1.4.1.1 Landschappelijke situering

Landschappelijk is het plangebied gelegen in de zandleemstreek.

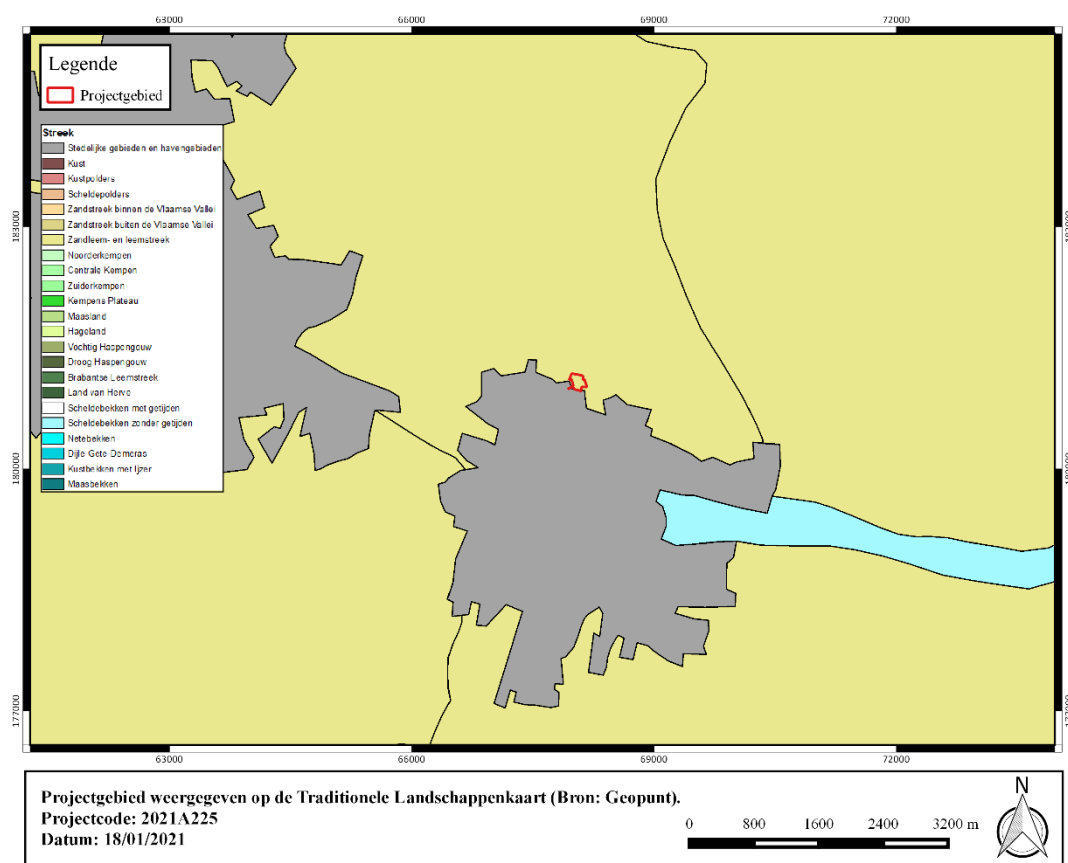
Het projectgebied situeert zich op de noordelijke rand van de Mandelvallei, die deel uitmaakt van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal hebben zowel de Leie als de Mandel een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviatiele activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren nemen een meanderend patroon aan waarbij zowel Leie als de Mandel een underfit river worden die in een bovenmaatse vallei vloeit.

De Mandelvallei vormt dus het overmaatse (500 à 700 m brede) subseculaire zijdal van het Leiedal tussen Oostrozebeke en Roeselare. Aan de voet van de zeer afgevlakte dalflanken kan men zandige laagterrasresten herkennen, gelegen op een hoogte van ca. 17 m TAW. Meer richting de rivier ligt de iets lager gelegen, meer kleiige dalbodem van de holocene vallei. Die alluviale vlakte waarin de rivier stroomt, ligt op +14 à +15 m, heeft een gemiddelde breedte van hoogstens 200 m en helt zeer langzaam naar het oosten. Ze vertegenwoordigt zoals hierboven vermeld het deels opgevulde holocene dal dat zich in de zandige opvulling van het boven-pleistocene dal ingesneden had.

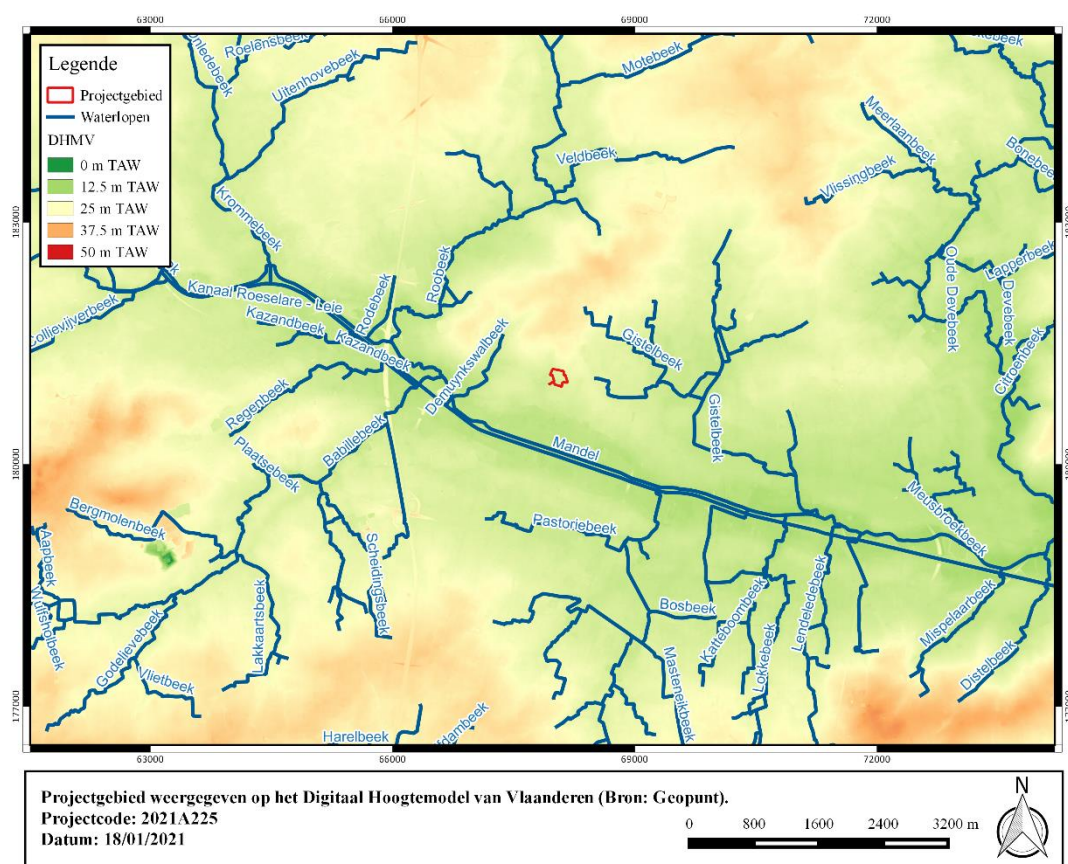
Het terrein situeert zich op de noordelijke helling van een zuidelijke uitloper van het Plateau van Tielt, richting het alluvium van de Mandel. Vermoedelijk liep er doorheen het zuidelijke terreindeel oorspronkelijk een beekvallei die ten zuidwesten van het plangebied uitliep in een depressie. Deze ingesneden beekvallei alsook de depressie zijn nog duidelijk te herkennen op het microreliëf. Het plangebied is gelegen op een hoogte van 19.0 – 22.4 m TAW en kent een duidelijk dalend verloop in zuidwestelijke richting.

Hydrografisch is het plangebied gelegen in het Leiebekken, deelbekken Mandel.

Dit landschappelijk kader- op een uitloper van een zandlemig plateau op de rand van het alluvium van de Mandel - moet een zekere aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op jager-verzamelaars in de regio.

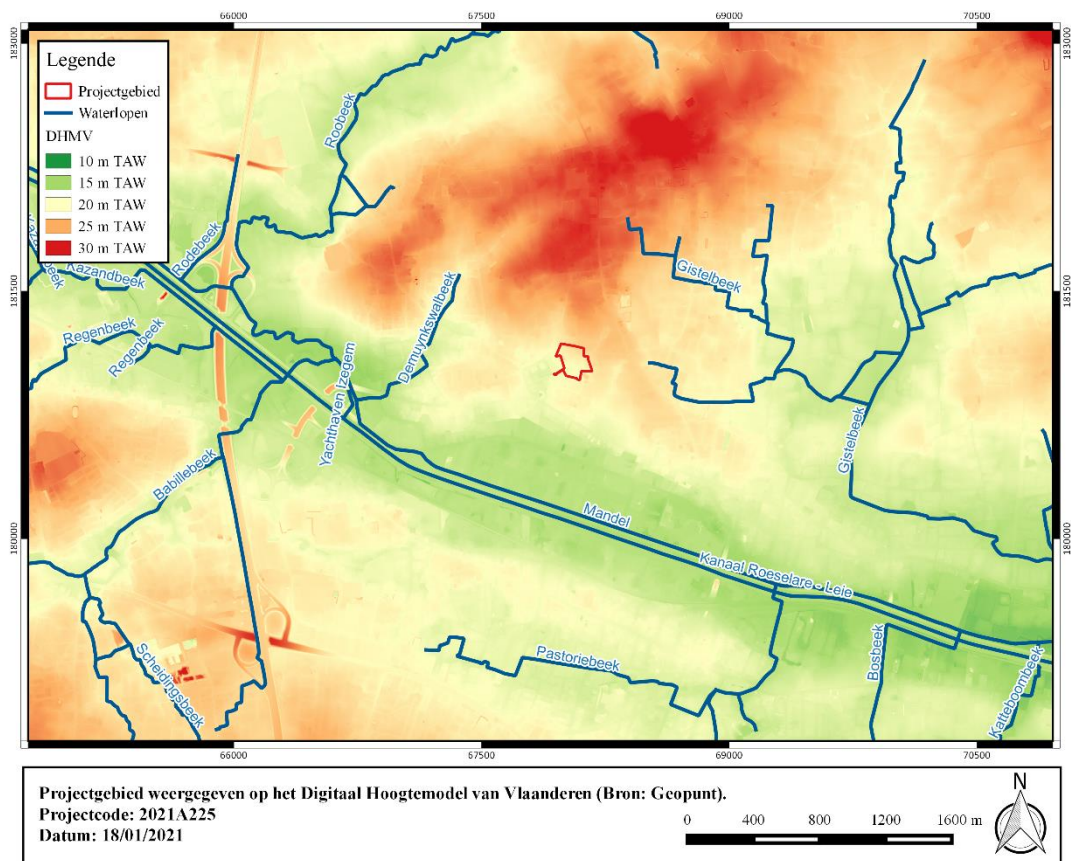

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

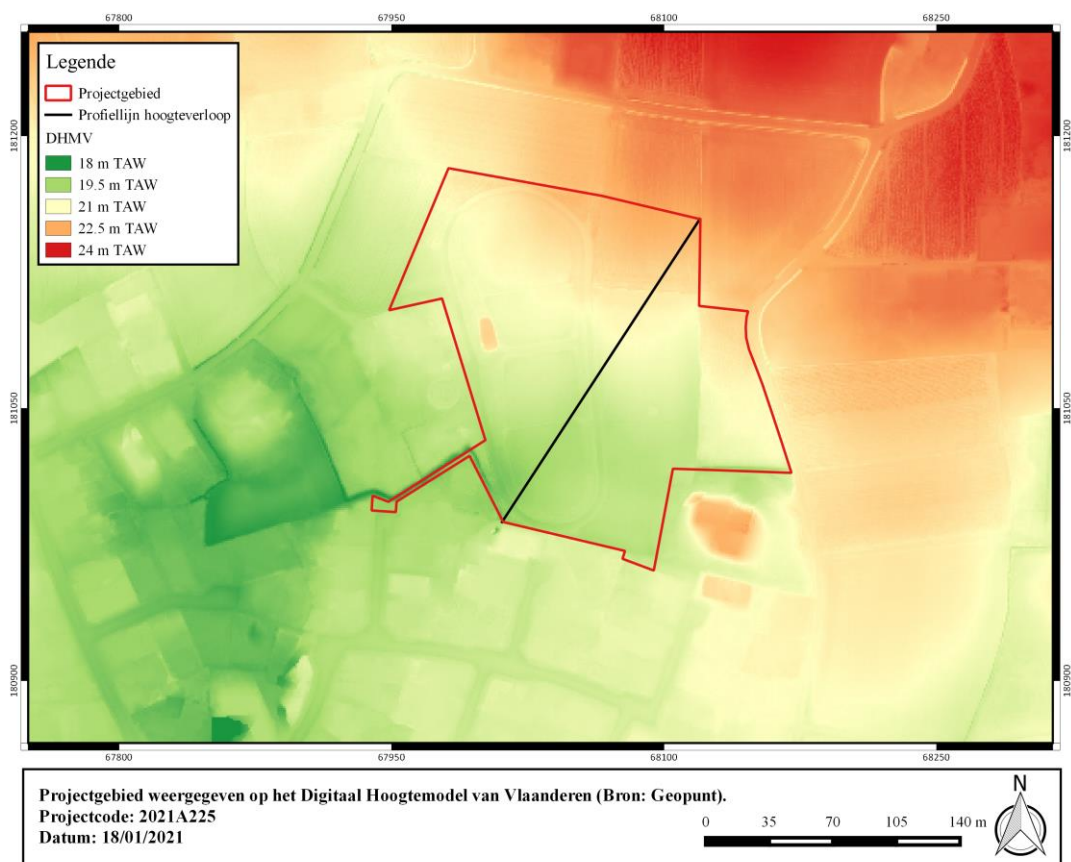

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

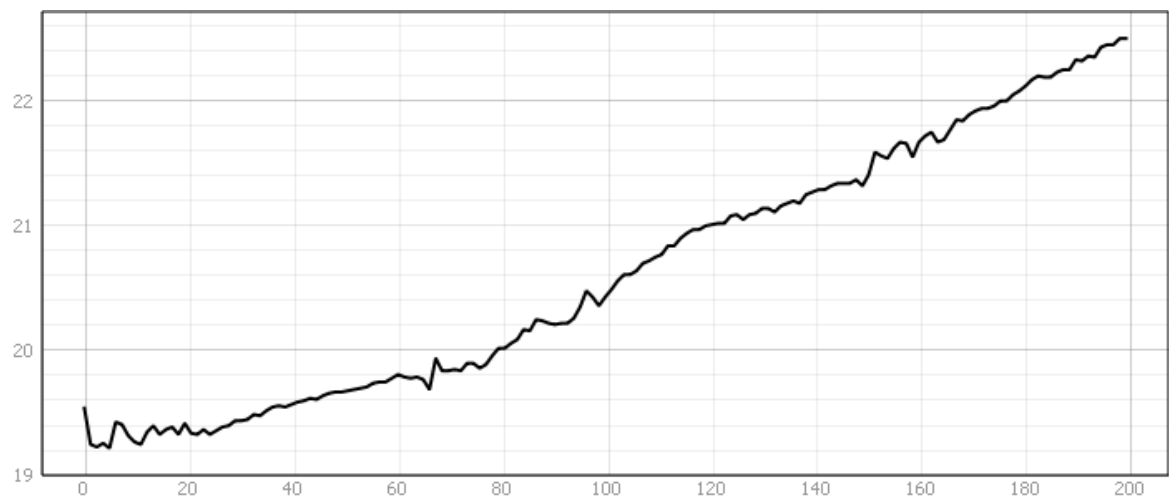

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

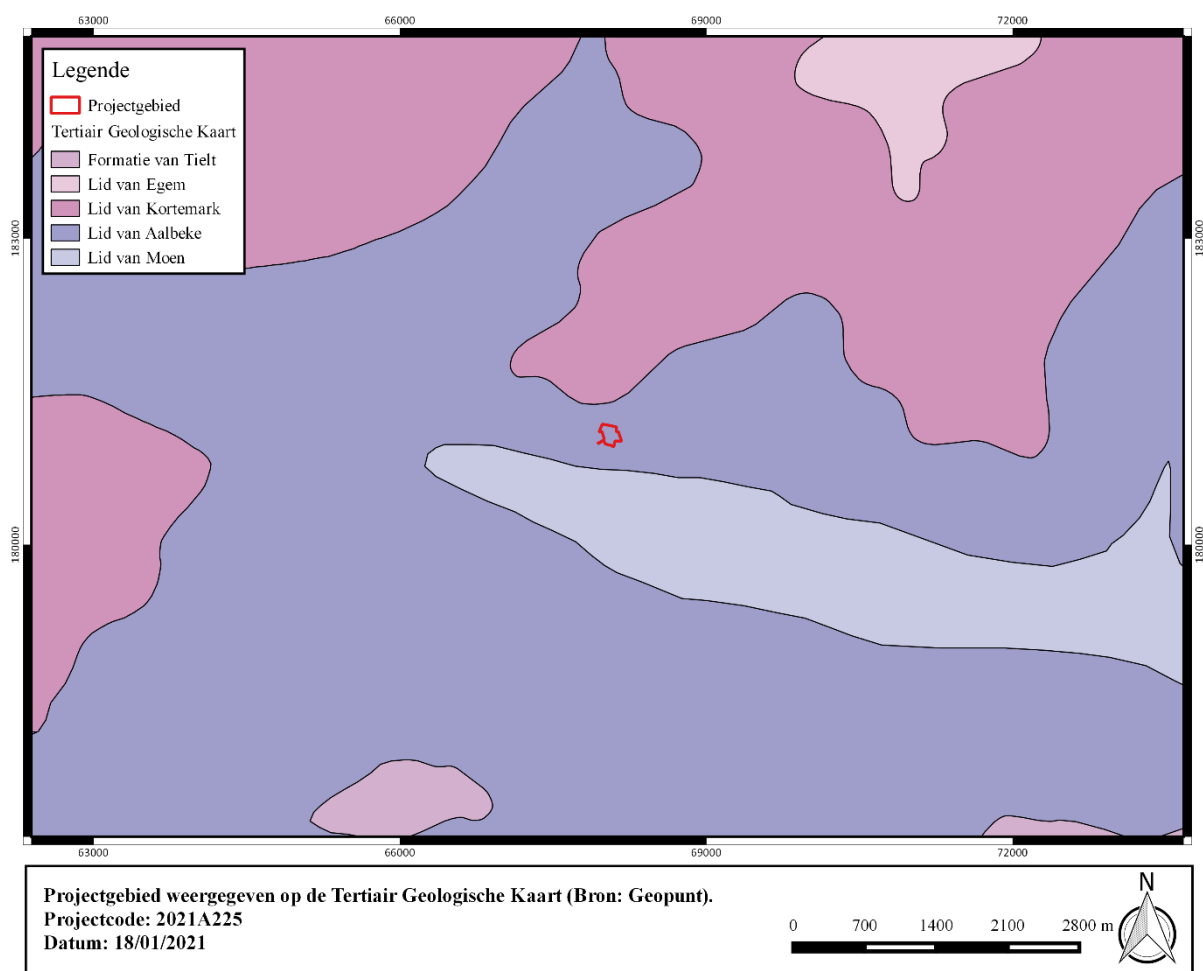
Figuur 12: Hoogteverloop, ZW-NO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

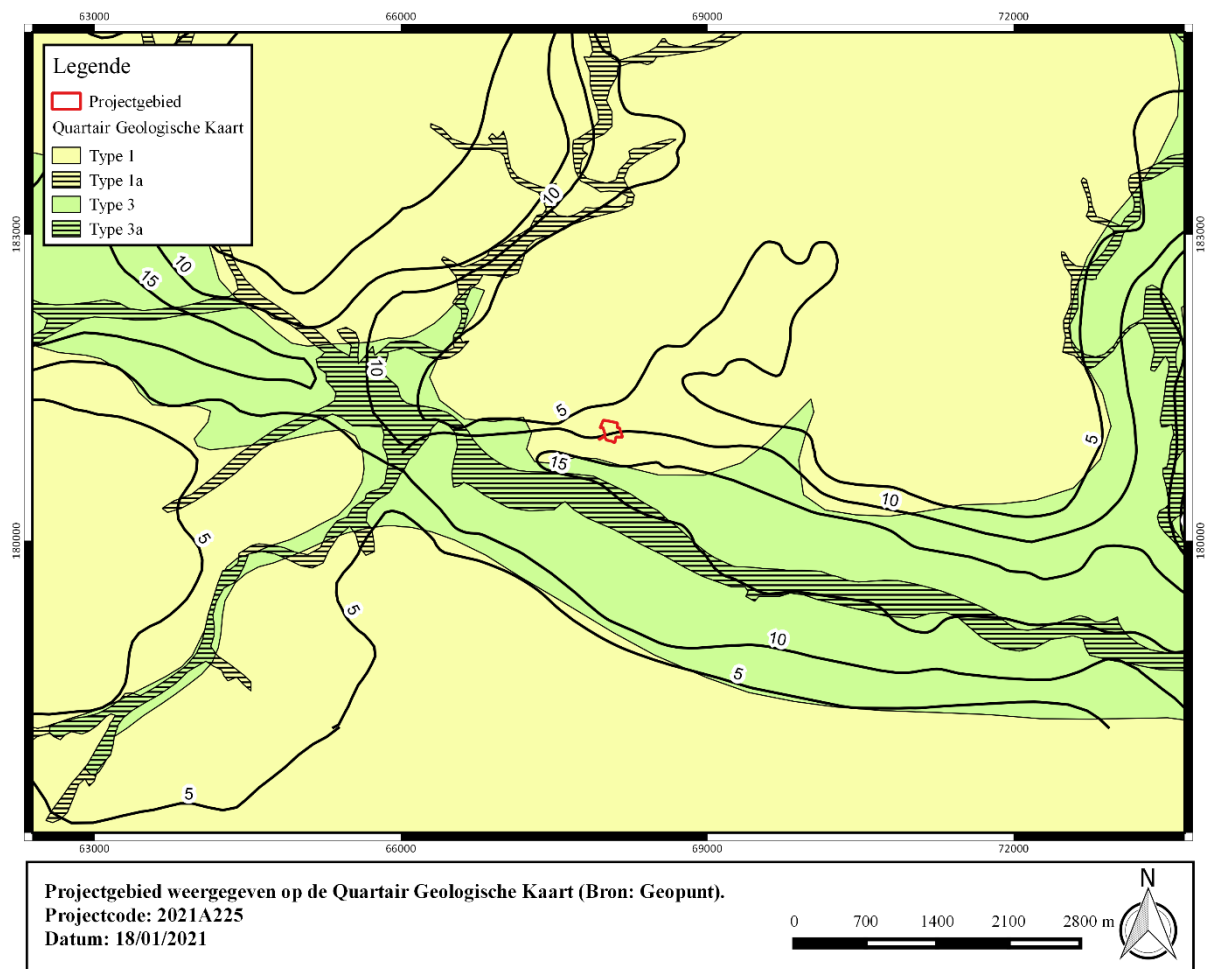
Het Lid van Aalbeke is een fjnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels."

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 1**. Dit type bestaat uit een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zand tot zandleem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen van het Quartair bevatten.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

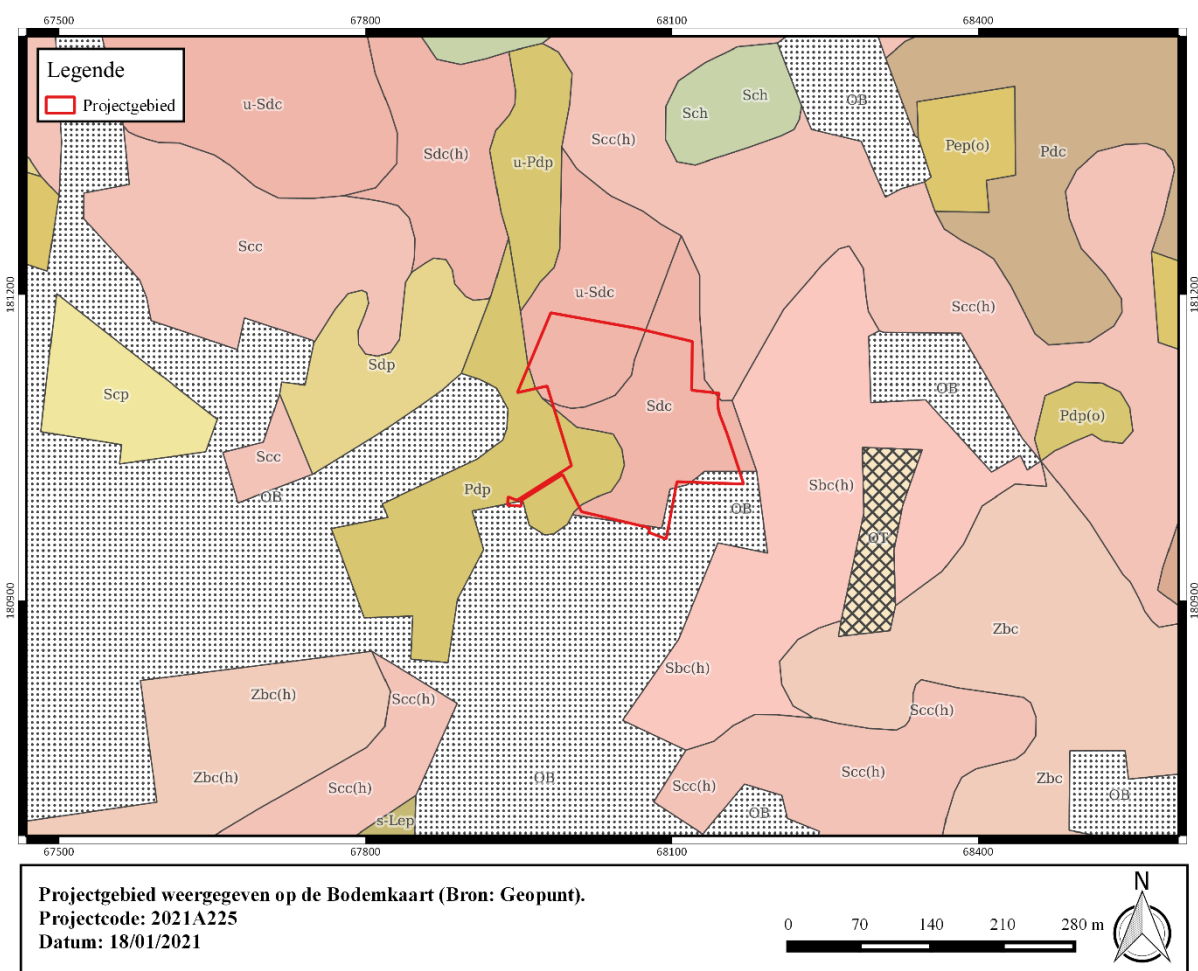

1.4.1.4 Bodenvormingsprocessen

De bodemkaart geeft ter hoogte van de hoger gelegen delen van het terrein een matig natte zandleembodem weer. Ter hoogte van de zuidwestelijk gelegen depressie wordt een profielloze, colluviale bodem aangegeven. De impact van de erosie en de mate van accumulatie is op heden ongekend. De hoger gelegen zandleemgronden moeten vanouds een aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op de eerste landbouwers in de regio.

Het bodemtype **Sdc** is een matig natte lemige zandbodem met sterk gevlekte of verbrokkelde textuur B horizont. Het is een grijsbruine Podzolachtige bodem of Prepodzol. Deze bodems hebben een grijsbruin tot donker grijsbruine bouwvoor van ca. 25 cm dik. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. Op 60-80 cm begint meestal de verbrokkelde textuur B die vaak sterk is aangetast. In het Prepodzolstadium heeft deze horizont ijzerconcreties. Roestverschijnselen beginnen tussen 40 en 60 cm. Bij het bodemtype **u-Sdc** komt de klei voor op geringe diepte.

Het bodemtype **Pdp** is een matig natte, lichte zandleembodem zonder profiel. De bodem is voornamelijk opgebouwd uit colluviaal materiaal. De bovengrond is donker grijsbruin en gaat over in bruingrijs met roestverschijnselen, beginnende tussen 40 en 60 cm. Het materiaal is bleekgrijs met fijne roestvlekjes dieper dan 70 cm.

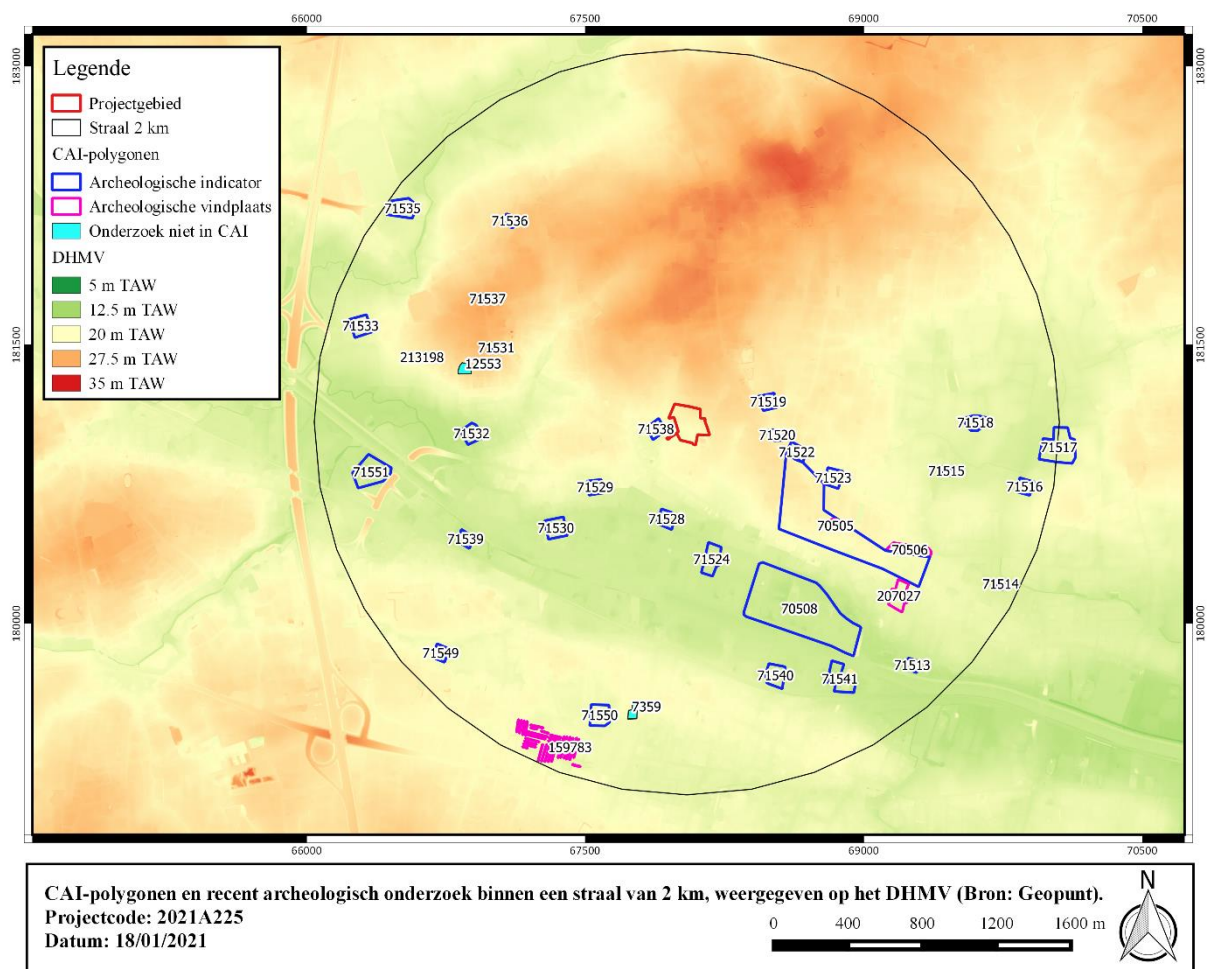

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn gekende archeologische sites eerder beperkt. Bij een handvol proefsleuvenonderzoeken langs de Mandelvallei zijn hoofdzakelijk resten van middeleeuwse en jongere percelering aangetroffen. Het aantreffen van een Romeinse waterput wijst echter op oudere bewoning. Tevens maakt de CAI melding van meerdere neolithische haarden op enige afstand ten oosten van het onderzoeksgebied, op een landschappelijke vergelijkbare situatie. Bij recent onderzoek aan de overzijde van de Mandel werden tevens enkele Romeinse veldgraven aangetroffen met bijgiften. Tevens werden concentratie bewoningssporen in kaart gebracht die mogelijk onderdeel vormen van een ruimer nederzettingsterrein. Naast deze gekende materiële resten valt een groot aantal cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves op die wijzen op een vrij intensieve agrarische exploitatie van de omgeving.

Figuur 16: CAI-polygonen en recent archeologisch onderzoek binnen een straal van 2 km weergegeven op het DHMV (Bron: Geopunt).

Recent archeologisch onderzoek (nog niet opgenomen in CAI).

ID 12553: Kachtem Elf Julistraat (2019)

Het bureauonderzoek wees op de aanwezigheid van een 18^e-eeuwse hoeve. Het proefsleuvenonderzoek bevestigde het bestaan van deze hoeve, oudere fasen werden niet gevonden. Een verder onderzoek was niet noodzakelijk.⁴

ID 7359: Izegem 't Pandje (2018)

Het proefsleuvenonderzoek weest op een vrij dense hoeveelheid sporen. Er waren twee brandrestengraven aanwezig waarbij een bijgift in de vorm van een potje aan het licht kwam. Ten oosten hiervan werd een greppels aangesneden waarbij verschillende paalsporen op regelmatige afstand werden geregistreerd. Dit wijst mogelijk op een afbakende functie met palissade. Er werd een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving geadviseerd. De resultaten zijn nog niet beschikbaar.⁵

CAI-polygonen

I. Archeologische vindplaatsen

70506	Opgraving; NK: 250 meter Neolithicum: 4 neolithische woonhaarden – aardewerk – 40tal silexen Bron: Goeminne H. 1967-1968, West-Vlaanderen tussen Leie en Kustvlakte gedurende de Romeinse periode, onuitgegeven licentiaatsverhandeling Universiteit Gent.
70507	Opgraving; NK: 150 meter Romeinse tijd: een vierkante houten waterput met een beschoeiing van horizontale planken. In de put werd materiaal gevonden van de 1ste tot de 3de eeuw (vooral 1ste eeuw). Bron: Anseeuw J. 1987, Gallo-Romeinse waterputten in Vlaanderen. Een status quaestionis, onuitgegeven licentiaatsverhandeling RUGent.
159783	Mechanische prospectie (2011); NK: 15 meter Middeleeuwen: relatief brede gracht waarin 2 wandfragmenten grijs en 2 wandfragmenten rood aardewerk werden aangetroffen. De scherven zijn te dateren in de middeleeuwen, maar wellicht dateert de gracht zelf uit de nieuwe of nieuwste tijden - 2de brede gracht en enkele greppels - enkele kuilen, waaronder 3 recente paalkuilen van een erfafbakening Onbepaald: een grote ovale tot rechthoekige kuil waarin wat houtskoolrijk materiaal werd gevonden; echter niet te interpreteren als graf of houtskoolmeiler. Er werd geen vondstenmateriaal in aangetroffen, wat datering onmogelijk maakt.

⁴ Vanhercke, J. 2019.

⁵ Apers, T.e.a.2018.

	WO I: kuil met patronen uit WO I Bron: Wuyts F. & Steurbaut A. 2011, Izegem - Heibrugstraat. Rapportage archeologisch proefsleuvenonderzoek - juni 2011, GATE-rapport 23.
207027	Mechanische prospectie (2014); NK: 15 meter Middeleeuwen: greppels en kuilen, en mogelijke resten van een 'enclosure'. Nieuwe tijd: enkele kuilen Bron: Vander Ginst V., Smeets M. 2014: Het archeologisch vooronderzoek aan de Baronstraat te Izegem, Archeo-rapport 213, Kessel-Lo.

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

71513	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71514	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71515	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71516	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71517	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71518	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71519	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71520	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71522	Indicator cartografie; NK: 150 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
71523	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71524	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71528	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71529	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71530	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71531	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71532	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71533	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71535	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71536	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71537	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71538	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71539	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

71540	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71541	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71549	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71550	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
71551	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Toevalsvondst

70505	Toevalsvondst (1893); NK: 250 meter Romeinse tijd: Een 40-tal brandgraven met munten. Sporen van de brandstapel (2x0,5m) steeds van noord naar zuid. Midden in de brandstapel stond een ruwe urne en aan het noordelijke uiteinde van de brandstapel werden fijner vaatwerk, terra sigillata, terra rubra, terra nigra, Pompejaans rood aardewerk, zeepwaar, lokaal gebruiks aardewerk, fibulae en munten gevonden Merovingische periode: Een 30-tal inhumatiegraven met scramasaxen, lanspunten, messen, bijlen, umbo's en gedamasceerde gespen, parels van barnsteen. Bron: o.a. Thoen, H., Van Doorselaer A. 1980: Het Gallo-Romeinse grafveld van Emelgem, in: West-Vlaamse Archaeologica Monografieën I
-------	--

Metaaldetectie

213198	Metaaldetectie (2017); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: bronzen beeldje van leeuw, mogelijk volle middeleeuwen
--------	--

Onbepaald

70508	Onbepaald; NK: 250 meter
-------	--------------------------

	Onbepaald: weg
--	----------------

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De oudste vermelding van Kachtem is in 1080 als Cakingehem, wat *huis van de Kakingen* zou betekenen. In 1119 wordt Kachtem, samen met Oekene, van de moederkerk van Rumbeke afgescheiden en verheven als zelfstandige parochie. Het patronaat van de kerk is tot 1561 in handen van de St. Bertinusabdij van St. Omaars. Tijdens het Ancien Régime ressorteert de parochie Kachtem deels onder de zaal van Ieper, deels onder de kasselrij van Kortrijk. Het huidige grondgebied van de gemeente was ingedeeld in 7 heerlijkheden, waarvan de belangrijkste (de heerlijkheid van Rhode en kachtem, en de heerlijkheid van Mesegem) toebehoorden aan de prins van Izegem. Historisch-cartografische bronnen indiceren verspreide laatmiddeleeuwse hoevebouw op het grondgebied van de gemeente.

Reeds in de 16^e eeuw maakte Kachtem deel uit van de belangrijkste industrieketen van de Mandelse blauwlinnenfabricatie. In de tweede helft van de 19^e eeuw ontwikkelt de proto-industrie zich in de gemeente als onderdeel van de bloeiende Roeselaarse linnenweverij.

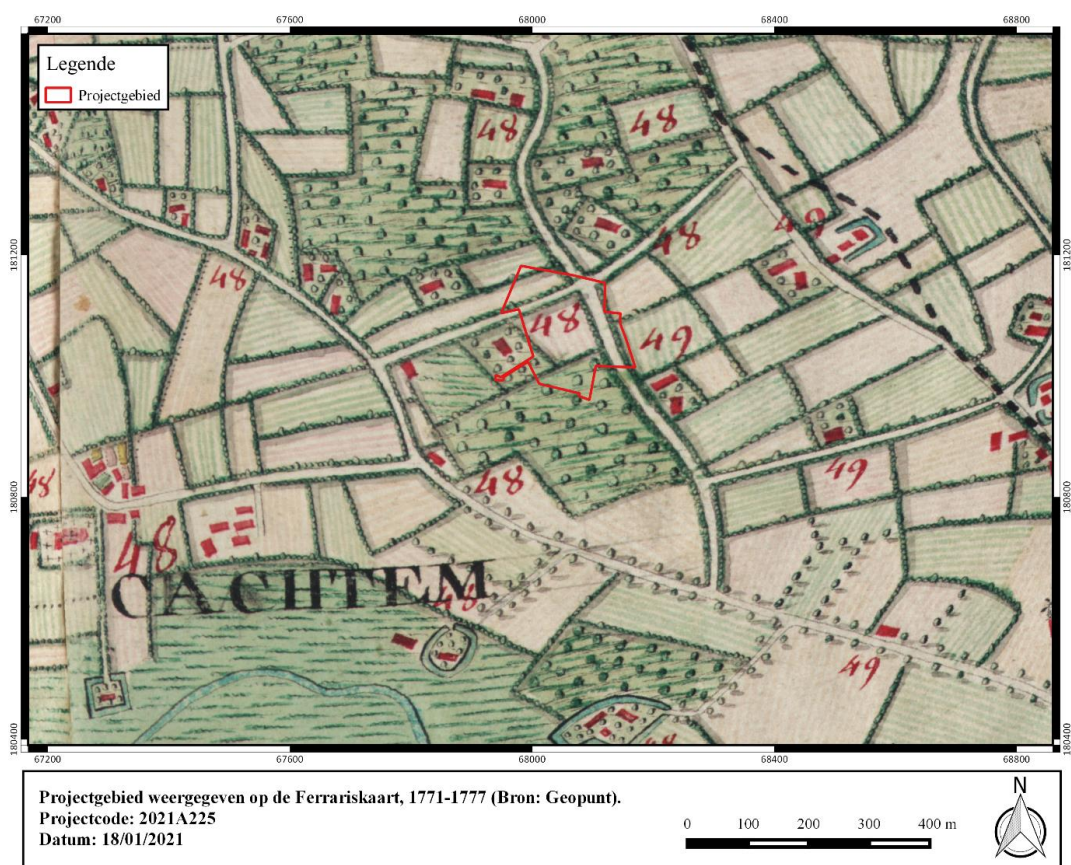
Gedurende WO I kent het dorp tal van vernielingen op de zogenaamde ‘schuwe maandag’ (19 oktober 1914).

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

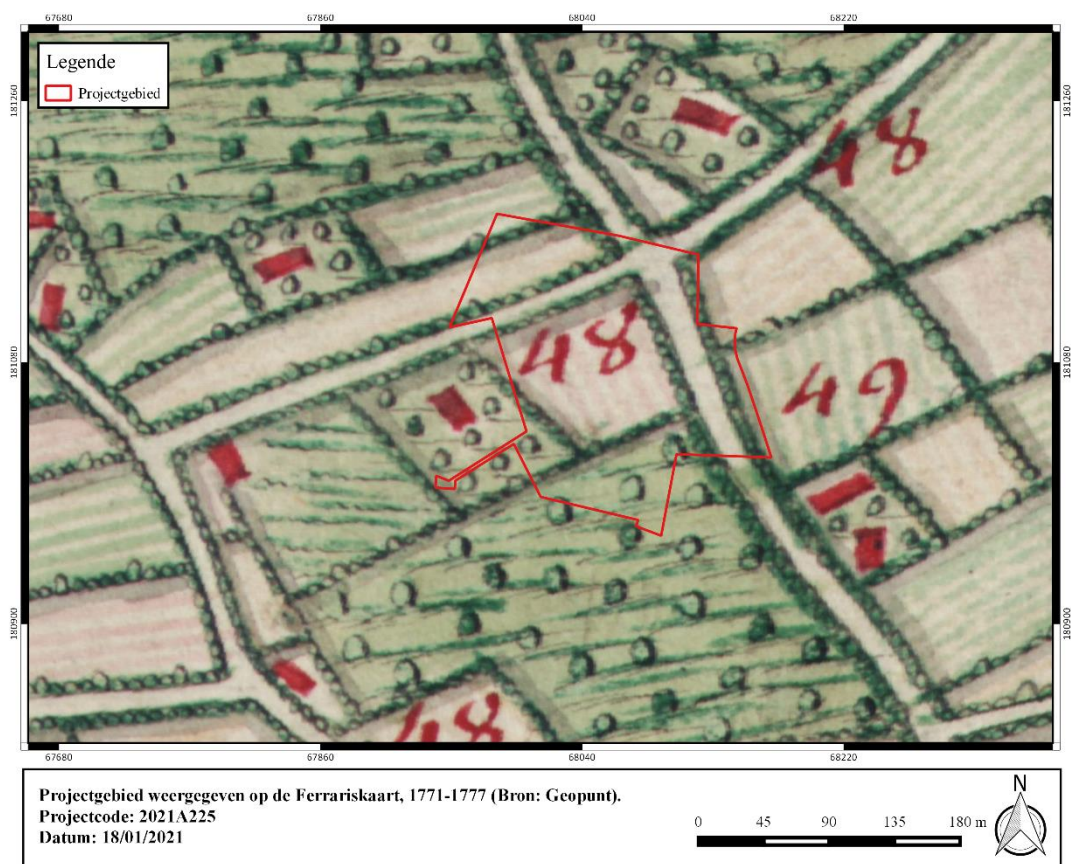
Op de Ferrariskaart is te zien dat het plangebied zich ten noordoosten van de bescheiden dorpskern van Kachtem situeert. Het landschap kenmerkt zich door een amalgaam van weilanden, akkers en beboste percelen waar verspreid hoeves voorkomen. Het plangebied wordt aangesneden door een wegenis. De situatie op de jongere, meer betrouwbare kaarten in acht genomen, is dit vermoedelijk te wijten aan een fout op de Ferrariskaart. Desalniettemin kan niet uitgesloten worden dat de huidige Buitenstraat vermoedelijk doorheen het plangebied liep en tussen de optekening van de Ferrariskaart en de Atlas der Buurtwegen verlegd is in noordelijke richting. Op de Atlas der Buurtwegen is inderdaad een voetweg waar te nemen die mogelijke een restant is van het oorspronkelijk verloop. Op de Ferrariskaart is het noordelijk terreindeel gekarteerd als akker, het zuidelijk deel als bos. Precies ten westen is een gebouw aanwezig.

De Atlas der Buurtwegen geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Enkel in het meest westelijk terreindeel wordt mogelijk een gebouw aangesneden dat deel uitmaakt van een samenstel van 3 gebouwen. Zoals vermeld wordt het terrein wél aangesneden door een west-oost georiënteerde voetweg, die wel niet langer benoemd wordt en dus vermoedelijk reeds in onbruik is. Op de Vandermaelenkaart en de Poppkaart is deze weg niet meer aanwezig. Verder ten westen situeert zich een omwalde hoeve. Op de topografische kaart van 1910 is het huidig aflopende reliëf in zuidwestelijke richting aangeduid via reliëflijnen.

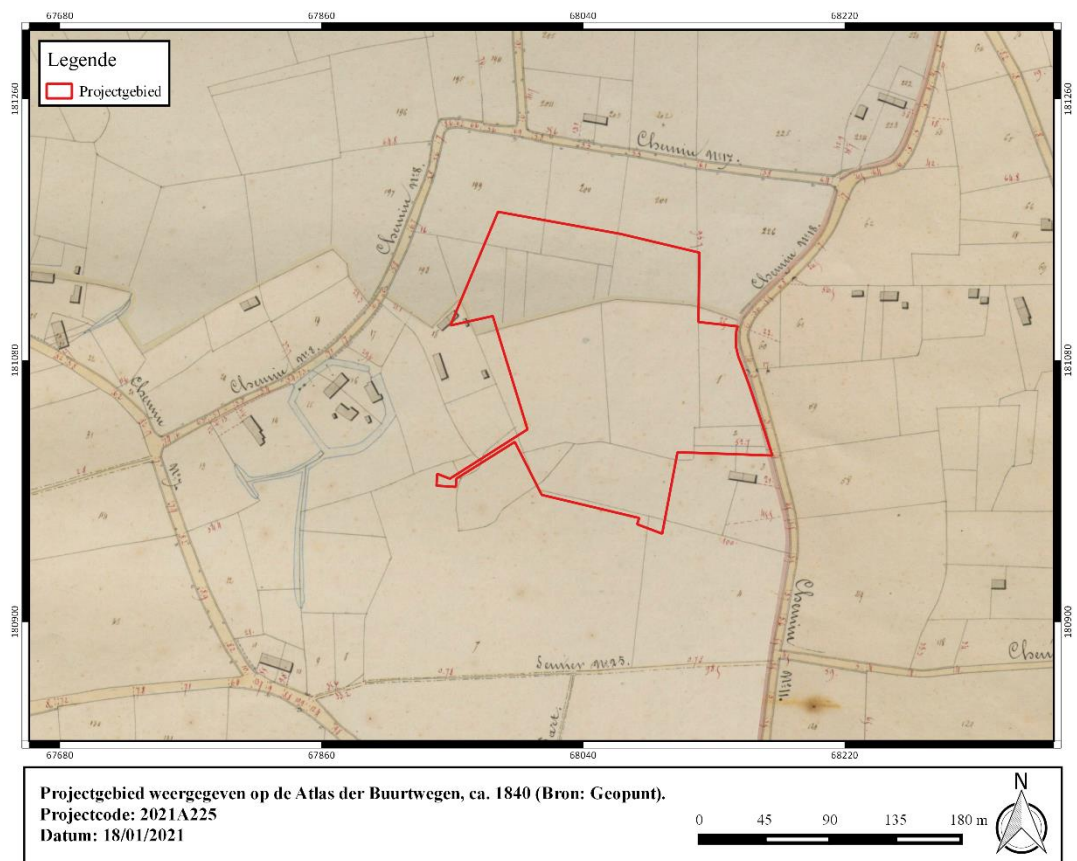

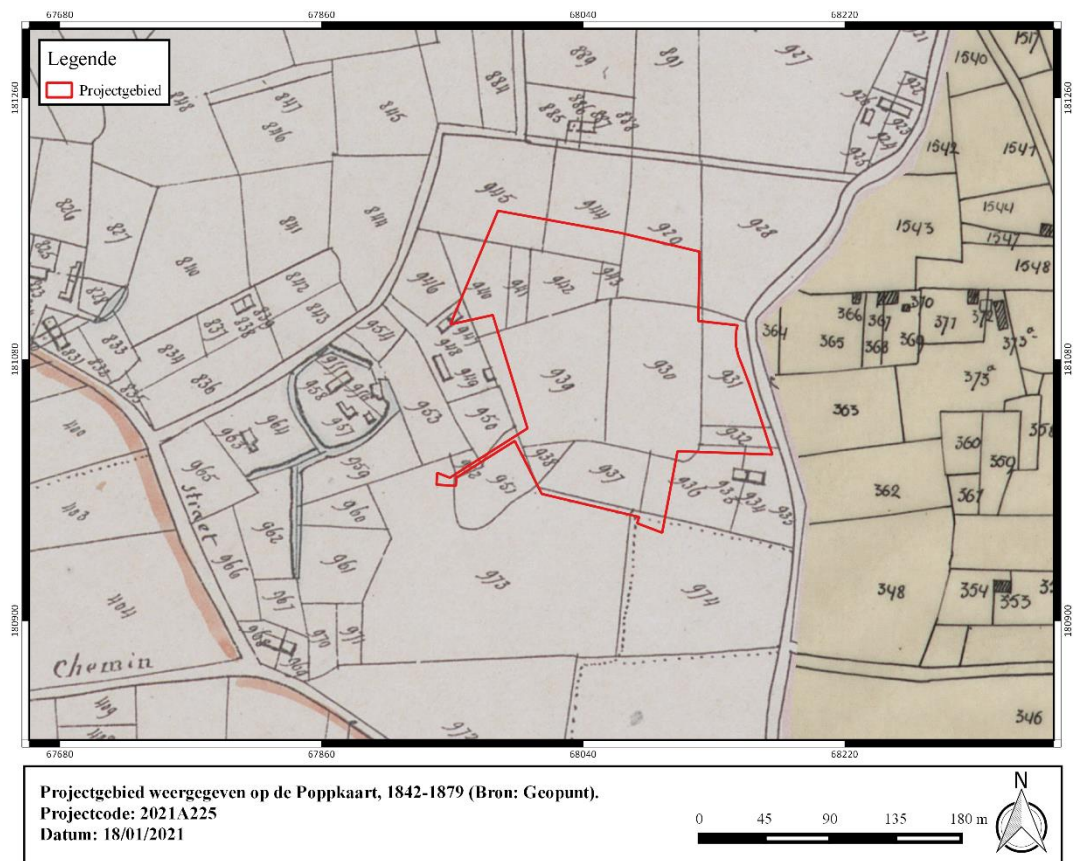
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

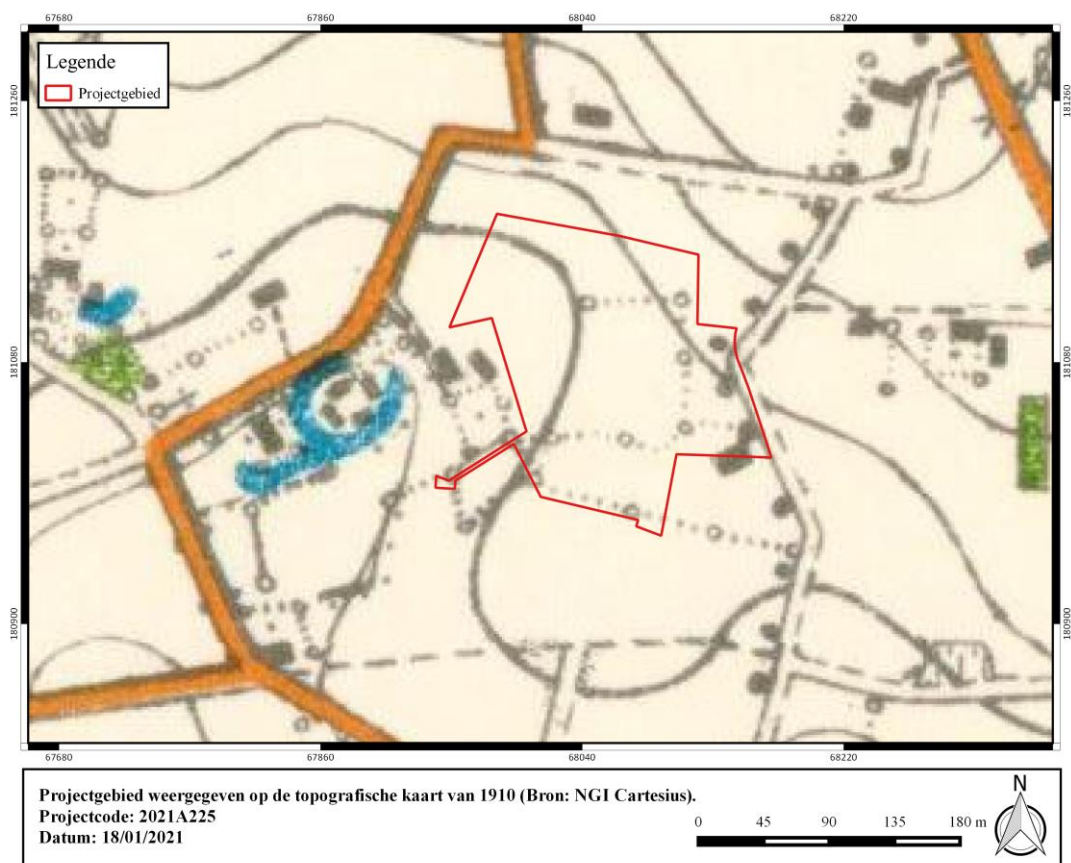

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

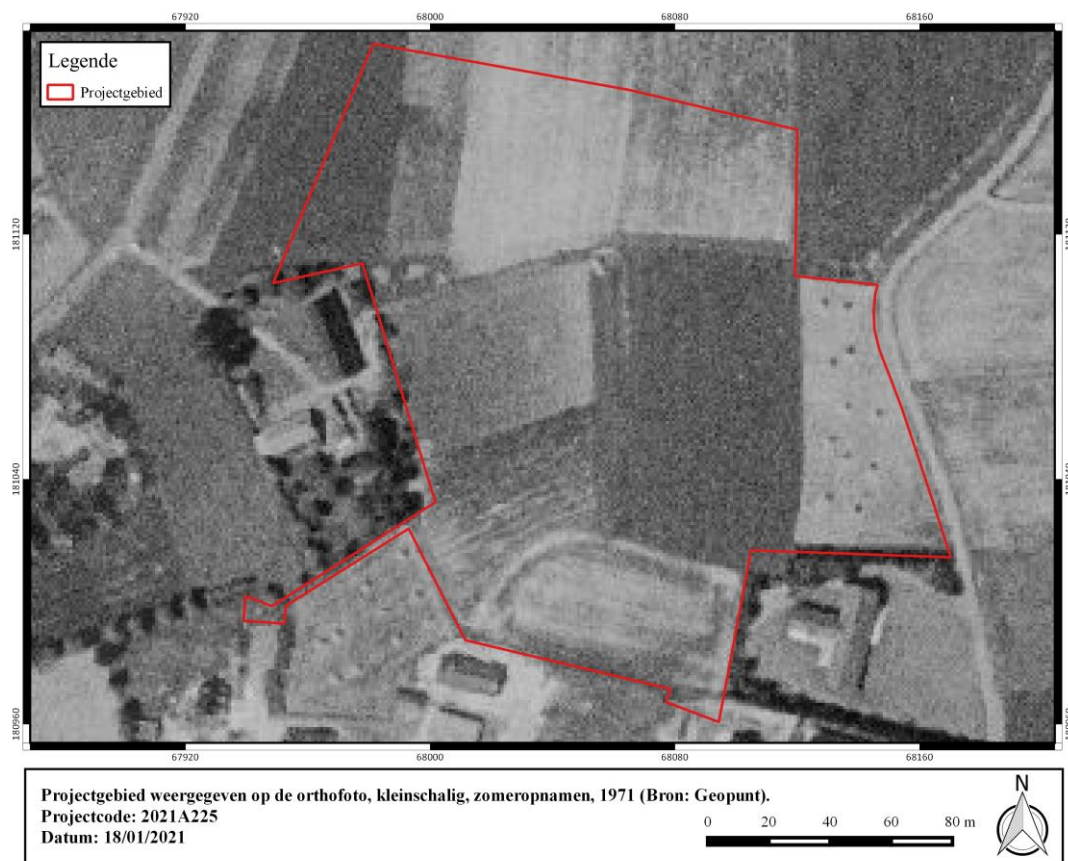

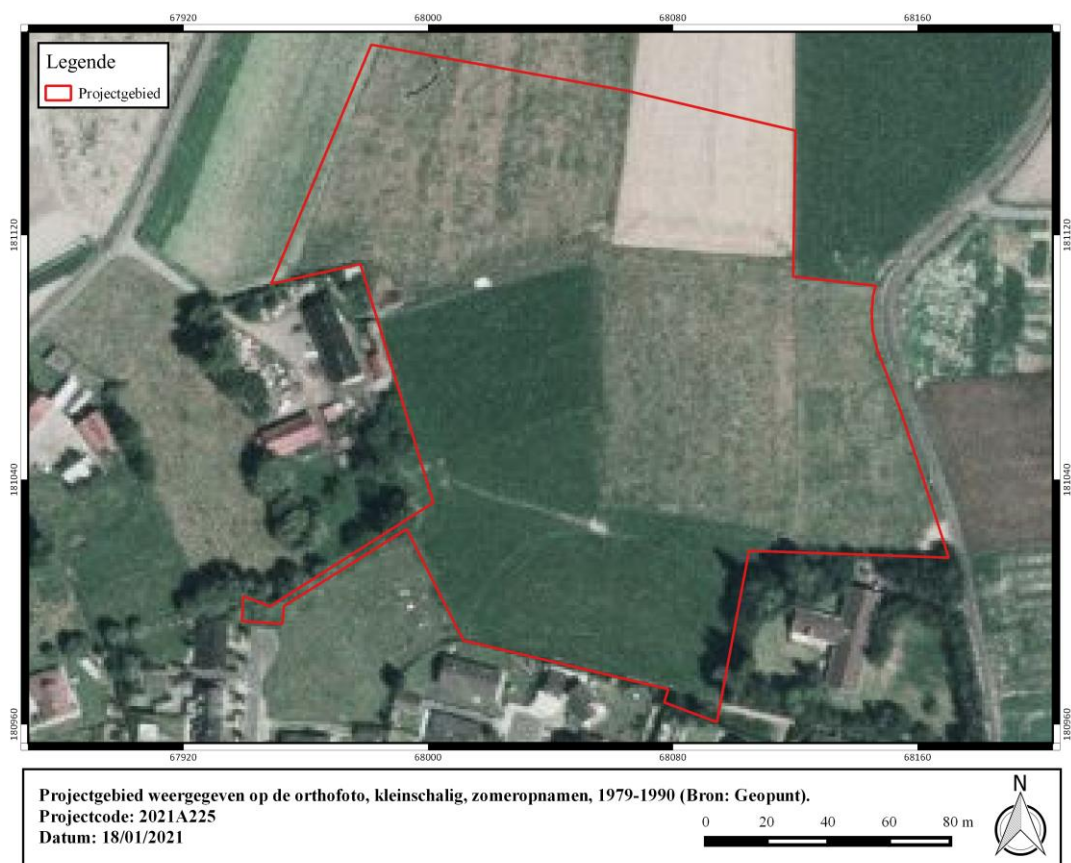
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

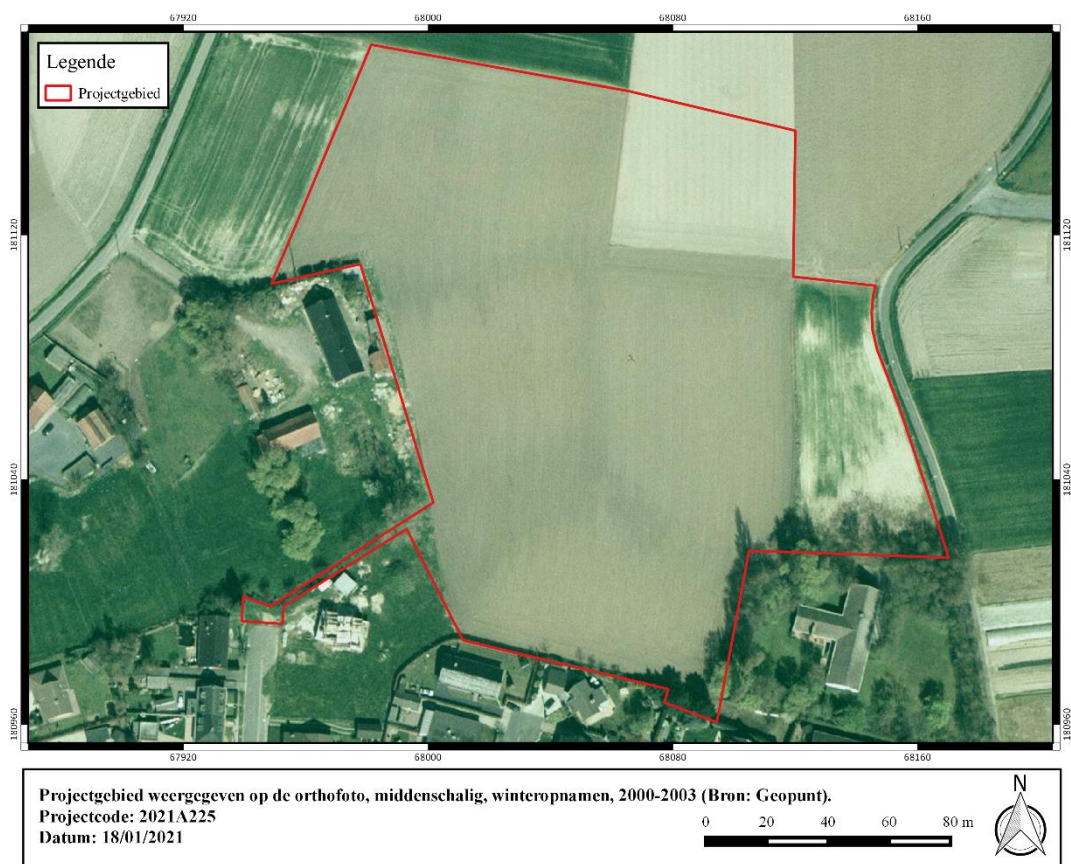
De orthofotosequentie geeft een beperkte evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied gedurende de laatste decennia. De oudste luchtopname heeft een terrein weer dat niet bebouwd is en bestaat uit akker- en/of weiland. Op de luchtopname van 2000-2003 is het terrein integraal in gebruik als akker. Op de orthofoto van 2008-2011 is te zien dat in het westelijk terreindeel een paardenpiste tot ontwikkeling is gekomen. Op heden ligt het terrein volledig braak. De oorspronkelijke contouren van de paardenpiste zijn wel nog duidelijk waar te nemen. Recent is in het zuidwestelijk terreindeel een bufferbekken gerealiseerd.

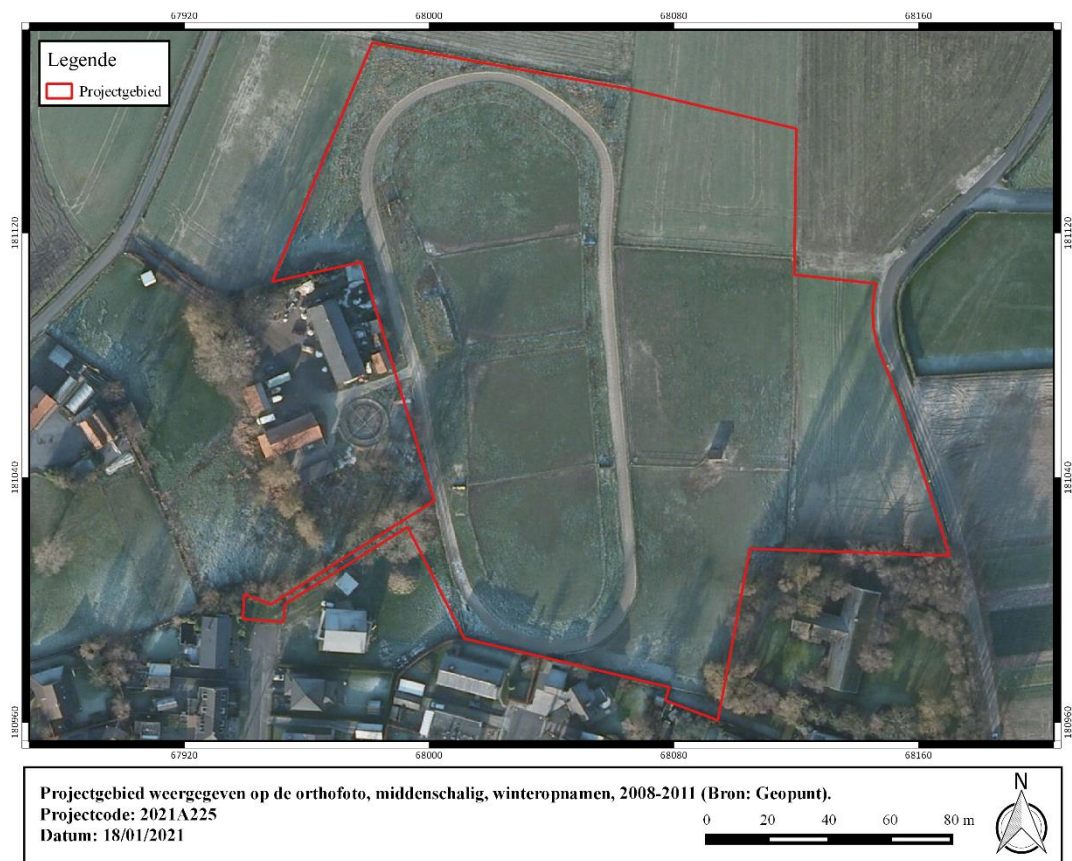
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

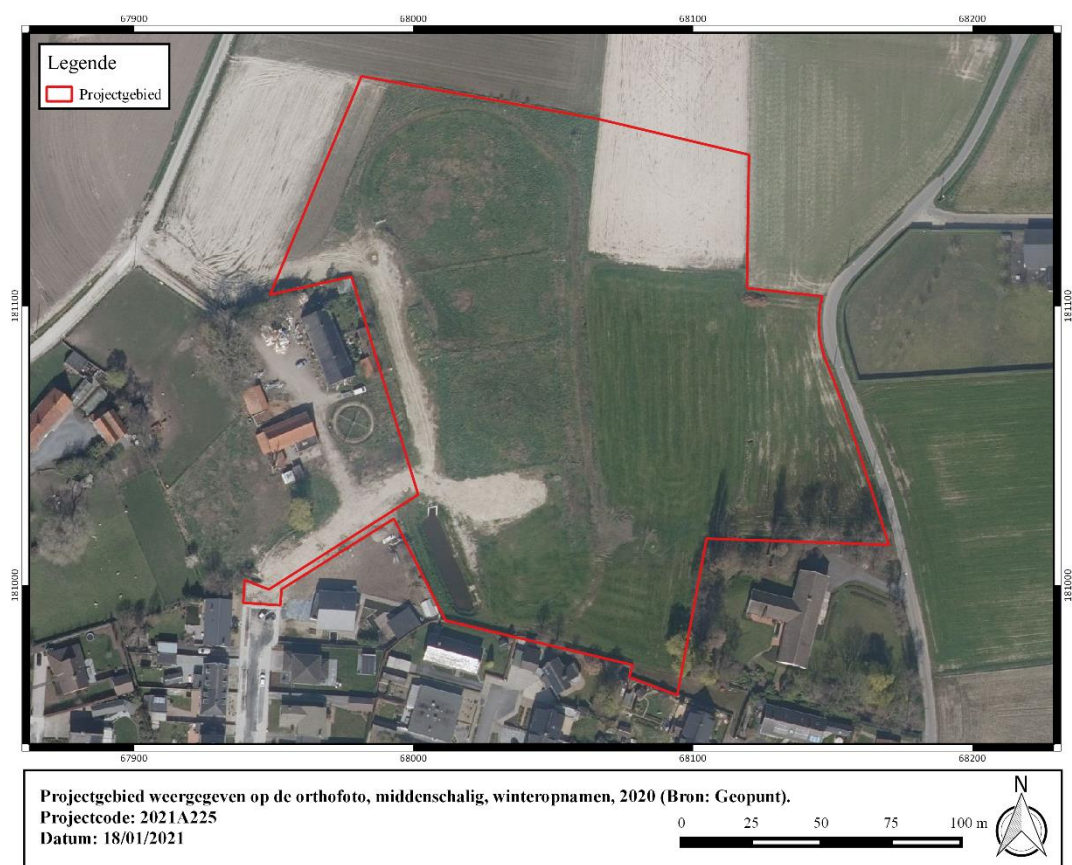
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalg, winteropnamen, 2020 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant beperkte maaiveldwijzigingen en de aanplanting van bomen op een terrein dat wordt omsloten door de Pieter Bonquetstraat, de Egaalstraat, Vageweenstraat en Buitenstraat te Kachtem, deelgemeente van Izegem. Het volledige projectgebied is ca. 2,86ha groot. In het westen van het projectgebied bevond zich een paardenpiste, thans ligt dit terreindeel braak. Het oosten van het terrein is in gebruik als akker- en grasland. De maaiveldwijzigingen die worden doorgevoerd zijn lokaal en bereiken nergens meer dan ca. 30cm onder het huidige maaiveld. Voor het inplanten van de jonge bomen wordt een bodemingreep gerekend van ca. 40cm onder het maaiveld. Vooralsnog is niet geweten welke impact dit kan hebben op het bodemarchief.

De traditionele landschappenkaart situeert Kachtem in de zandleemstreek. Het onderzoeksgebied ligt op een zuidelijke flank van een uitloper van het plateau van Tielt nabij de Mandelvallei. Ten noordoosten van het terrein stroomt de Gistelbeek, ten westen de Demuynkswalbeek. In het zuidwestelijk deel van het terrein is duidelijk een depressie te zien op het DHMV. Vermoedelijk betreft dit een oudere beekvallei. De locatie, op de rand van een nattere depressie moet gunstig geweest zijn voor rondtrekkende groepen jager-verzamelaars. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van eolische afzettingen van het laat-Pleistoceen tot vroeg-Holoceen die rusten op de Tertiaire afzettingen. De bodemkaart geeft ter hoogte van de hoger gelegen delen van het terrein een matig natte zandleembodem weer. Ter hoogte van de zuidwestelijk gelegen depressie wordt een profielloze, colluviale bodem aangegeven. De impact van de erosie en de mate van accumulatie is op heden ongekend.

De cartografische bronnen reflecteren een relatief open en landelijke omgeving. Op de Ferrariskaart is te zien dat het terrein zich ten oosten van de historische kern van Kachtem bevindt. Het onderzoeksgebied wordt aangesneden door een weg, rondom is verspreide bewoning weergegeven. Het terrein zelf is in gebruik als akkerland en boomgaard. Op 19^e-eeuwse bronnen is weinig evolutie op te merken inzake het landgebruik, het terrein blijft vrij van bebouwing. Ten westen van het projectgebied is een omwalde site weergegeven. Deze is ook opgenomen in de CAI. Op het luchtbeeld van 2008-2011 is te zien dat in het westelijke deel van het terrein een piste is ingericht. Deze is heden niet langer in gebruik. Het oostelijk terreindeel is in gebruik als landbouwgrond.

In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied zijn gekende archeologische sites eerder beperkt. Bij een handvol proefsleuvenonderzoeken langs de Mandelvallei zijn hoofdzakelijk resten van middeleeuwse en jongere percelering aangetroffen. Het aantreffen van een Romeinse waterput wijst echter op oudere bewoning. Tevens maakt de CAI melding van meerdere neolithische haarden op enige afstand ten oosten van het onderzoeksgebied, op een landschappelijke vergelijkbare situatie. Bij recent onderzoek aan de overzijde van de Mandel werden tevens enkele Romeinse veldgraven aangetroffen met bijgiften. Tevens werden concentratie bewoningssporen in kaart gebracht die mogelijk onderdeel vormen van een ruimer nederzettingsterrein. Naast deze gekende materiële resten valt een groot aantal cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves op die wijzen op een vrij intensieve agrarische exploitatie van de omgeving.

Concreet kan op basis van de landschappelijke gegevens en de gekende waarden in de omgeving uitgegaan worden van een trefkans inzake archeologisch erfgoed. Vooralsnog is geen informatie aan het licht gekomen waardoor aangenomen kan worden dat het terrein vrij is van relictten. Daartegenover staat echter dat de diepte van de geplande ingrepen beperkt is. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringsomstandigheden te evalueren, evenals de mate waarin de geplande werken het

bodemarchief bedreigen. Mocht hieruit blijken dat het bodemarchief niet is bedreigd door de geplande werken kan uitgegaan worden van in-situ bewaring van eventueel aanwezig erfgoed. Mocht echter blijken dat bodemhorizonten zijn bewaard die indicatief zijn voor gunstige bewaringsomstandigheden m.b.t. artefactensites en deze bedreigd worden door de geplande werken dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname wordt dit onderzoek aangevuld met waarderende archeologische boringen en/of testvakken. Indien het bodemarchief bedreigd wordt dient ook verder onderzoek te gebeuren door middel van proefsleuven in functie van erfgoed bestaand uit bodemsporen.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021

Apers, T.e.a.2018: Nota Izegem 't Pandje: Programma van Maatregelen, Monument-Vandekerckhove NV.

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

NGI Cartesius

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Vanhercke, J. 2019: Nota Kachtem Elf Julistraat: Programma van Maatregelen, Ruben Willaert NV.

